

El futur de l'illa es decidirà durant les properes setmanes a partir del pla de l'ONU. Tot i els esculls existents, els Quinze confien a poder integrar un Xipre reunificat l'1 de maig del 2004

Xipre, la maratón continua

Malgrat que la cimera de Copenhagen hagi acabat sense un acord definitiu sobre la qüestió de Xipre, tant l'emissari de l'ONU, Alvaro de Soto, com els Quinze es mostren optimistes de cara a acollir al si de la UE una illa reunificada l'1 de maig del 2004. La confiança en una solució ràpida, passada la tensió viscuda a Copenhagen, es deixa entreveure en les conclusions de la cimera, on s'afirma que un acord és possible "durant les properes setmanes".

L'optimisme dels mediadors internacionals i de la UE es pot explicar per una sèrie de factors. D'una banda, l'actual primer ministre turc, Abdul-lah Gül, ha trencat amb un tema tabú per al Govern d'Ankara i s'ha mostrat favorable a una solució ràpida del conflicte xipriota sobre la base d'un model federal similar al belga o al suís.

D'altra banda, i just abans de l'inici de la cimera dels Quinze, Ankara ha "trobat" una solució tècnica que ha posat fi a dos anys de negociacions difícils entre la UE, l'OTAN i Turquia sobre qüestions de defensa. El nou acord permetrà als europeus d'utilitzar els mitjans de l'OTAN per dur a terme operacions de manteniment de pau. Així, les Forces de Reacció Europees (FRE), compostes per 60.000 soldats, podran entrar en acció el 2003 i desplegar-se a Macedònia amb l'objectiu de substituir les forces de l'OTAN fins ara presents als Balcans. La proposta turca, amb l'aval de la mateixa Grècia, exclou, però, Xipre com a base per realitzar futures operacions.

La UE, per la seva banda, ha promès una ajuda econòmica als xipriotes

turcs de 273 milions d'euros si aquests accepten el pla de reunificació elaborat per les Nacions Unides. Un argument de pes, sobretot si tenim en compte que la República Turca de Xipre del Nord (RTXN) travessa una greu crisi econòmica i un índex d'atur molt elevat.

El pla presentat el 10 de novembre pel secretari general de l'ONU, Kofi Annan, preveu crear un estat federal que reuneixi els territoris grec i turc de Xipre, amb 650.000 i 200.000 habitants, respectivament. En segon lloc, proposa repatriar el 50% dels colons turcs vinguts d'Anatòlia després de la invasió turca del 1974. Segons el pla, la meitat dels colons que es quedaran a Xipre tindran accés a la nacionalitat xipriota. Mentrestant, els 200.000 refugiats grecs que van abandonar les seves terres fugint dels soldats turcs, podran tornar a alguns pobles

i d'altres rebran compensacions econòmiques. Tot i que el vell líder de la RTXN, Rauf Denktash, ha acceptat d'iniciar les negociacions a partir del pla de l'ONU, els esculls per la reunificació de l'illa continuen essent nombrosos.

Segons els darrers sondejos, el 64% dels xipriotes grecs es mostren contraris a la proposta de Kofi Annan, mentre que el 52% dels xipriotes turcs són partidaris. Pels primers,

El Govern turc acaba de trobar una "solució" a les difícils negociacions que han mantingut aquests darrers dos anys la UE, l'OTAN i Turquia. Aquest nou "acord" permetrà a les Forces de Reacció Europees (FRE) desplegar-se a Macedònia, però no pas a Xipre.

un dels inconvenients del pla de l'ONU és l'acceptació definitiva d'uns 50.000 colons turcs. El xipriotes grecs consideren que aquests són "massa pobres, ignorants i amb tendència a formar grans famílies". Però el principal problema dels xipriotes grecs és la por a veure baixar el PIB de manera espectacular.

Actualment, les diferències són escandaloses: 15.000 euros al sud i 4.000 al nord. La millor bonança econòmica del sud fa, d'altra banda, que en aquests moments la república grega de Xipre i els estats bàltics siguin els únics futurs membres de la UE que compleixen gairebé amb els requisits de la zona euro. La unificació de l'illa podria retardar, doncs, l'entrada de Xipre al "club dels rics".

El pla d'Annan també planteja problemes als milers de colons turcs, que hauran de tornar a una Turquia afeblida per la pitjor crisi econòmica dels darrers cinquanta anys. Tanmateix, les resistències més fortes provenen dels falcons de

l'aparell militar turc, els quals consideren des del 1974 que la qüestió de Xipre és "el seu problema". Davant les pressions dels militars, el Govern d'Abdul-lah Gül ha d'anar avançant a poc a poc si no vol suscitar a Turquia una confrontació entre l'aparell civil i el militar.

Conscients de la fragilitat de la posició del primer ministre turc, tot i disposar de majoria absoluta al Parlament d'Ankara, els Quinze han introduït in extremis una clàusula a les conclusions de la cimera de Copenhaguen on es preveu l'inici ràpid de les negociacions en vista a l'adhesió de Turquia a la UE, si aquesta avança d'aquí al desembre del 2004 en l'enfortiment de l'estat de dret i el respecte dels drets humans. Gràcies a aquesta concessió de la UE, el Govern turc es mostrarà més cooperatiu amb l'ONU, i podrà exercir més pressió sobre els sectors més reticents a la reunificació de Xipre. El fet que la UE hagi previst l'adhesió del sud de l'illa

Nicosia és la capital de la república independent de Xipre. Aquesta ciutat dividida és, també, amb el nom turc de Lefkosa, la capital de la República Turca del Nord de Xipre.

el 2004, amb l'acord de la part turca o sense, limita el marge de maniobres d'Ankara, ja que la candidatura turca d'adhesió a la UE té més possibilitats de ser acceptada amb un Xipre reunificat que no pas amb un Xipre "cent per cent grec".

D'altra banda, el Govern grec haurà de convèncer els ultranacionalistes de la necessitat d'abandonar l'estatu quo actual. La presidència grega de la UE prevista per al gener hauria de servir per enfortir la posició d'Atenes, favorable al pla de l'ONU. La marató de les negociacions és lluny d'haver-se acabat. □

L'illa de la discòrdia

El 1878, després de tres segles de dominació otomana, l'illa de Xipre és cedida a Anglaterra. Annexionada a l'imperi britànic el 1914 l'illa passa a ser una colònia britànica el 1925. Dos anys abans, Turquia es compromet a renunciar a tota reivindicació territorial sobre Xipre. Tanmateix, la presència britànica és fortament contestada pels xipriotes grecs (demogràficament majoritaris) partidaris de la unió amb Grècia. De 1955 a 1959, l'EOKA, l'Organització Nacional per a l'Alliberament de Xipre, s'enfronta amb les armes als britànics.

El 1959, la Gran Bretanya, Turquia i Grècia signen els acords de Zuric i Londres, els quals preveuen la creació

d'un estat independent a Xipre amb un president grec i un vicepresident turc. Xipre passa a formar part de l'ONU i de la Commonwealth, mentre que el 1961 s'adhereix al Consell d'Europa.

La cohabitació entre les dues comunitats esdevé, però, difícil des de bon començament. El 1963, la proposta del president de reformar la Constitució en un sentit més favorable a la comunitat grega provoca una insurrecció dels xipriotes turcs. Un any després, el líder de la comunitat turca, Fazıl Küçük, parla per primera vegada de dividir l'illa mentre que el Govern d'Ankara amenaça d'envair-la. El Consell de Seguretat de l'ONU envia els cascos blaus per mantenir la pau a Xipre, però quan els

coronels prenen el poder a Grècia, el 1967, els xipriotes turcs anuncien la formació d'una "administració provisional xipriota turca".

La crisi esclata el 15 de juliol del 1974. El líder xipriota grec és obligat a deixar el poder després d'un cop d'estat teledirigit pels militars des d'Atenes. El 20 de juliol, basant-se en els acords de Zuric i Londres, el primer ministre turc, Bülent Ecevit, llança l'operació "Atil-la". Els soldats turcs arriben a Keryneia i ocupen el nord de l'illa, on es concentra la comunitat turca (38% del territori). A partir d'aquest moment, diversos intercanvis de població configuren dos territoris ètnicament "purs", separats per l'anomenada "línia verda".

La divisió es consolida després de la proclamació el 1983 de la República turca de Xipre del Nord (RTXN), reconeguda internacionalment només per Turquia. Davant d'aquesta situació el líder xipriota grec, Glafcos Clerides, intenta trobar una solució al conflicte al si de la UE. El 1998, Clerides obre negociacions amb Brussel·les per aconseguir l'adhesió a la UE amb la RTXN o sense. La cimera de Copenhaguen ha obert definitivament la porta a l'adhesió de Xipre per l'1 de maig del 2004. Falta saber si la perspectiva de l'entrada a la UE farà caure tots els murs que divideixen les dues comunitats des de fa vint-i-vuit anys. □

Jordi Tejel